

БЕОГРАДСКА ДЕФЕКТОЛОШКА ШКОЛА

3/2008

Раније ДЕФЕКТОЛОШКА ТЕОРИЈА И ПРАКСА (1977-1995)
Раније СПЕЦИЈАЛНА ШКОЛА (1952-1977)

Ирена ВУКОВИЋ

Миле ВУКОВИЋ¹

¹ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд

ПРОЦЕНА ПРОДУКЦИЈЕ И РАЗУМЕВАЊА СИНТАКСИЧКИХ КОНСТРУКЦИЈА КОД ДЕЦЕ СА РАЗВОЈНОМ ДИСФАЗИЈОМ

У раду су изложени резултати испитивања способности продукције и разумевања синтаксичких конструкција код деце са развојном дисфазијом. Истраживање је спроведено на узорку од 30 испитаника са развојном дисфазијом (експериментална група) и 30 испитаника са типичним језичким развојем (контролна група). Процена продукције синтаксичких конструкција извршена је помоћу Теста стрип приче, а за процену разумевања синтаксичких конструкција примењен је пети део Токен теста. Резултати су показали да се деца са развојном дисфазијом значајно разликују у способности продукције и разумевања синтаксичких конструкција у поређењу са децом са типичним језичким развојем. Деца са развојном дисфазијом углавном производе аграматичне реченице и имају значајно оштећену способност разумевања синтаксичких конструкција. Утврђена је значајна повезаност између броја произведених реченица, аграматичних реченица и разумевања синтаксичких конструкција код деце са развојном дисфазијом.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: развојна дисфазија, продукција синтаксичких конструкција, разумевање синтаксичких конструкција

УВОД

Дефиниција и опште карактеристике развојне дисфазије

Развојна дисфазија је термин којим се означава значајно заостајање у језичком развоју или девијантност у развоју неких аспеката језичке функције, а у највећем броју случајева се манифестује и једним и другим (Рапин, 1992). Развојна дисфазија обухвата сметње и поремећаји у

говорно-језичком развоју који не настају као полседница оштећење слуша, видљиве церебралне патологије, менталне заосталост или социјалне депривације.

Степен поремећаја у развоју језичке структуре варира у квантитативном и квалитативном смислу. У неким случајевима, развојна дисфазија се манифестује потпуним одсуством вербалне продукције. Међутим, већина деце има неке форме говорне продукције, праћене бројним абнормалностима.

Један од знакова развојне дисфазије јесу артикулационо фонолошки дефицити, који се испољавају недостатком већег броја гласова, супституцијом непостојећих гласова с постојећим гласовима, или пак варијабилном дисторзијом говорних гласова. Оскудан вокабулар је такође значајна карактеристика овог поремећаја. Значење речи је ограничено и често сведено само на представе. У говору се посебно уочава недостатак неких врста речи, као што су заменице, предлози и прилози. Ова деца немају развијен систем падежа, глаголских и временских облика. Тешко граде вишесложне речи, проширене реченице, упитно одричне облике и погодбене начине. Због изразитих сметњи у усвајању граматичке структуре, говор је аграматичан; реченице су непотпуне, због изостављања помоћних глагола и предлога и др. Такав говор је познат по називом »телеграфски стил«.(С. Владисављевић, 1987).

Класификација развојне дисфазије

Постоји више прихваћених подела развојне дисфазије. Према најгрубљој класификацији, развојне дисфазије се деле на: 1. експресивни и 2. рецептивни тип, што налазимо у ИПД-10. класификацији менталних поремећаја.

Експресивна развојна дисфазија

Експресивна развојна дисфазија је специфичан развојни поремећај у коме је способност детета да користи експресивни говор знатно испод очекиваног нивоа за његов ментални узраст, али у коме је разумевање говора у границама нормалног. *Клиничке карактеристике и дијагностика*

Иако постоје знатне индивидуалне разлике у оквиру нормалног развоја говора, одсуство појединих речи (или њихових замена) до узраста од 2 године, уз неспособност формирања простих реченица од две речи до 3 године; указује на значајно заостајања у језичком развоју. Кад говор почне да се развија код деце се уочава читав низ знакова поремећаја у језичком развоју. Деца са експресивним типом развојне дисфазије имају ограничен развој речника; у говору користе мали број општих речи. Испољавају тешкоће у избору одговарајућих речи или њихових

супститута. Имају мале говорне способности, уз снижену флуентност говора; незреле реченичке структуре; праве грешке у синтакси, нарочито изостављају крајеве речи или префиксе; погрешно користе или уопште не користе граматичке облике, као што су предлози, заменице, чланови, падежи и времена. Испољавају тешкоће у редоследу при причавању прошлих догађаја

Тешкоће у говорном језику често су праћене заостајањем или неправилностима у продукцији гласова. Дијагноза развојне дисфазије поставља се онда када је тежина заостајања у развоју експресивног говора изван граница нормалне варијације за ментални узраст детета, при чему су способности рецептивног говора у оквиру нормалних граница за његов ментални узраст. (мада често могу бити нешто испод просека).

Употреба невербалних знакова, као што су осмех и гестови и унутрашњег језика, који се огледа кроз имагинативну и фантазматску игру углавном је неоштећена, као и способност социјалног комуницирања, без употребе речи. Другим речима, ова деца имају потребу и траже да комуницирају са другим особама, упркос оштећењу говора. У комуникацији, таква деца настоје да компензују недостатак говора користећи гестове, мимику или невербалну вокализацију. Код деце школског узраста, појављују се тешкоће у односима са вршњацима, емоционални поремећаји, проблеми понашања и/или хиперактивност, уз слабу пажњу. У мањем броју случајева може да постоји и удружен, парцијалан (често селективан) губитак слуха, али не таквог степена да би утицао на заостајање говора. Да би се поставили дијагноза експресивне развојне дисфазије, оштећење говорног језика мора бити уочљиво од најранијег детињства, без јасних дужих фаза нормалне употребе језика. Ретки су подаци који говоре у прилог правилној првој употреби неколико појединачних речи, након чега долази до губитка истих или даљег напредовања на говорном плану.

Рецептивна развојна дисфазија

Рецептивни облик развојне дисфазије је специфичан развојни поремећај у коме је дечје разумевање говора испод очекиваног нивоа за ментални узраст. У већини случајева постоји и изражено оштећење експресивног говора, уз честе абнормалности у продукцији гласова.

Клиничке карактеристике и дијагностика

Као значајне критеријуме за кашњење у језичког развоја и сумњу за постављање овог типа дисфазичног поремећаја представљају неспособност детета да се одазива на своје име, (без употребе невербалних знакова) до првог рођендана, затим неспособност да до 18 месеци иденти-

фикује барем неколико предмета на захтев испитивача, или пак немогућност да до друге године старости изврши просте налоге. Касније се уочава неспособност разумевања граматичких структура (одречне форме, питања, поређења) и недостатак разумевања финих аспеката језика (боја гласа, гестови...) Ова дијагноза се поставља само ако је озбиљност у развоју рецептивног говора изван нормалних варијација за дететов ментални узраст и када нису задовољени критеријуми за первазивни развојни поремећај. Без обзира што се овај тип дисфазије карактерише пре свега оштећењем рецептивне компоненте језика, треба имати у виду да скоро код свих случајева постоји и озбиљан застој у развоју експресивног говора као и абнормалности у продукцији гласова. Карактеристично је, да је од свих варијетета специфичних развојних поремећаја говора и језика, рецептивна развојна дисфазија највише праћена социо-емоционалним поремећајима и поремећајима понашања. Ови поремећаји се не јављају у неком специфичном облику, али се хиперактивност и слаба пажња, изолација од вршњака, анксиозност, осетљивост и претерана стидљивост релативно често испољава.

Деца са најтежим оштећењем рецептивног говора могу да касне у социјалном развоју, да понављају језик, који не разумеју и да испољавају нешто оскуднија интересовања. Таква деца се разликују од аутистичне деце по томе што обично показују нормалну социјалну реципрочност нормалну фантазматску игру, скоро нормалну употребу гестова или само благо оштећење невербалне комуникације. Често се среће оштећење слуха за високе фреквенције, чиме се не може објаснити измењеност говора (ИЦД-10, 1992).

Емпиријски подаци показују да мало има чистих типова развојних језичких поремећаја, те да се у пракси често срећу мешовити тип развојне дисфазије који се карактерише оштећењем продукције и разумевања говора. Поремећаји разумевања су обично суптилнији и често се превиде како у процесу дијагностике, тако и третмана. Подстакнути овим подацима, циљ ове студије је био да се процени способност продукције и разумевања синтаксичких конструкција код деце са развојном дисфазијом.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Општи циљ

Општи циљ овог рада био је да се испита способност продукције и разумевања синтаксичких конструкција код деце са развојном дисфазијом.

Посебни циљеви истраживања:

1. Испитати да ли постоје разлике у погледу броја продуктованих реченица између деце са развојном дисфазом и деце са типичним језичким развојем.
2. Испитати граматичност реченица код деце са развојном дисфазом у односу на децу са типичним језичким развојем
3. Испитати способност разумевања граматичке структуре код деце са развојном дисфазом у односу на децу са типичним (увремењеним) језичким развојем.
4. Испитати однос између способности продукције и разумевања реченица код деце са развојном дисфазом и деце са типичним језичким развојем
5. Испитати да ли постоје разлике у обрасцу корелације испитиваних способности између испитаника са развојном дисфазом и испитаника са типичним језичким развојем.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА**Узорак истраживања**

Узорак истраживања се састојао се од 30 деце са развојном дисфазом, узраста од 4-7 година. Ова деца су представљала експерименталну групу (Е).

Критеријуми за укључивање деце у Е групу били су:

- присуство поремећаја у развоју говора и језика, који одговара клиничкој слици (дијагнози) развојне дисфазе
- просечан или надпросечан интелектуални статус детета
- одсуство оштећења слуха
- уредан неуролошки налаз
- одсуство тешких моторних или телесних оштећења
- одсуство психотичног поремећаја

Контролну групу (К) чинило је 30 деце са типичним језичким развојем, тј. деце без сметњи и поремећаја у развоју. Деца контролне групе су уједначена према узрасту са децом из експерименталне групе (табела 1). Сва деца, укључена у истраживање, спадају у групу просечно интелигентне деце (85-110 IQ), што је утврђено методом WISC или Равеновим прогресивним матрицама у боји. Према томе, деца експерименталне и контролне групе су уједначена и према интелектуалном статусу.

Табела 1 – Дистрибуција испитаника са развојном дисфазијом и испитаника са типичним језичким развојем према узрасту

Статистички параметри	Старост у месецима	
	Е група	К група
АС	68.97	68.87
Sd. Deviation	12.02	12.40
Минимум	48.00	48.00
Максимум	84.00	84.00
	т-тест .032 p> 0.05	

Подаци у табели 1 показују да су деца са развојном дисфазијом у просеку имала 68,97 месеци, тј. 5 година и 8 месеци. Најмлађи испитаник имао је 48 месеци, а најстарији 84 месеца. Деца контролне групе су уједначена према узрасту са децеом експерименталне групе (т-тест=.032; p>0,05).

Технике испитивања

У истраживању су коришћени:

1. Тест стрип прича (С. Владисављевић, 1983) и
2. Токен тест (5. део)

Тест стрип прича (Владисављевић, 1983)

Циљ овог теста је процена говорно-језичке развијености (речника, граматике, синтаксе) уз могућност логичког повезивања слика у смисаону целину. Тест се састоји од четири слике међусобно повезане редоследом догађаја. Слике су прилагођене децем узрасту и блиске су њиховом животном искуству.

Тестирање се изводи индивидуално, тако што се слике у следу поставе испред испитаника. Детету се сугерише да добро разгледа слике, а затим да исприча шта се на њима дешава, указујући му на то да ове слике заједно илуструју једну ситуацију, тј. догађај. Ако испитаник не може самостално да исприча причу, испитивач поставља одређена питања која наводе дете на продукцију реченица. Испитивач записује све што испитаник каже..

Након добијеног узорка говора процењивани су:

број продукованих реченица (правилних и неправилних)
број аграматичних реченица и
разумевање садржаја приче.

Токен тест (Де Рензи и Вигноло 1962) - намењен је за процену разумевања говора. Тест садржи 62 задатка подељена у пет делова. Прва четири дела садрже по 10, а пети део теста 22 задатка. Тест се задаје индивидуално, тако што испитивач поставља вербални налог који испитаник треба да изврши манипулативним путем.

За спровођење овог теста потребан је материјал од пет кругова и пет правоугаоника различите величине (мали и велики) у пет различитих боја: плава, црвена, зелена, жута и бела.

У овом истраживању је коришћен пети део теста којим се процењују суптилни поремећаји у разумевању језика. Задаци су формулисани сложеним синтаксичким конструкцијама базираним на употреби функционалних речи и везаних морфема. Тако на пример, испитанику се даје налог типа »Стави црвени круг на зелени правоугаоник«, или пак налог типа »Црвеним кругом додирни плави правоугаоник«. За сваки тачно извршен налог испитаник добија 1 поен, тако да укупан скор на овом делу теста износи 22.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 2 – Средње вредности продукције синтаксичких конструкција код деце са развојном дисфазом (Е група) и деце контролне групе (К група)

Статистички параметри	Број реченица	
	Е група	К група
АС	3.73	3.73
Std. Deviation	1.80	1.36
Минимум	1.00	3.00
Максимум	10.00	10.00
	F=.000 df=1 p>.0.05	

Анализа добијених података није показала да се деца са развојном диафазијом значајно разликују у погледу броја реченица на тесту Стрип прича у односу на децу контролне групе.

Табела 3 – Средње вредности продукције аграматичних реченица код деце експерименталне и контролне групе

Статистички параметри	Број аграматичних реченица	
	Е	К
АС	2.27	.10
Std. Deviation	1.51	.30
Минимум	.00	.00
Максимум	6.00	1.00
	F=59.565 df=1 p<0.01	

Подаци у табели 3 показују да се деца са развојном дисфазијом и деца са типичним језичким развојем статистички значајно разликују на плану граматичке структуре, при чему деца са развојном дисфазијом у значјно већој мери производе аграматичне реченице у поређењу са децом контролне групе.

Табела 4 - Дистрибуција испитаника према способности разумевања садржаја "Стрип приче"

	Група		Укупно
	Е	К	
Разуме причу	23	30	53
Не разуме причу	7	0	7
Укупно	30	30	60
$\chi^2=7.925$, $df=1$, $p<0.05$			

Подаци приказани у табели 4 показују да се деца са развојном дисфазијом значајно разликују у погледу способности разумевања следа догађаја садржаних у Стрип причи у односу на децу контролне групе. Другим речима деца са развојно дисфазијом значајно слабије разумеју след догађаја датих у форми стрип приче.

Табела 5 - Просечне вредности на тесту разумевања граматичке структуре (Токен тест)

Статистички параметри	Токен тест	
	Е група	К група
АС	6.17	16.90
Std. Deviation	4.07	4.45
Минимум	00	7.00
Максимум	17.00	22.00
	F=94.835 Df=1 P<0.01	

Подаци на Токен тесту показују да деца са развојном дисфазијом имају значајно ниже способности разумевања граматичке структуре у поређењу са децом контролне групе. Ови налази показују да деца са развојном дисфазијом, поред поремећаја језилчке продукције испољавају и оштећења на плану рецептивног језика.

Табела 6 - Упоредна анализа корелације испитиваних варијабли (продукција и разумевање синтаксичких конструкција) код деце са развојном дисфазијом и деце са типичним развојем.

	Група	Аграм. реченице	Токен тест
Број реченица	Е	.714(**)	.478(**)
	К	.158	.358(**)

** $p < 0.01$

Резултати корелационе анализе показују да је број продукованих реченица на тесту Стрип прича у високој корелацији са бројем аграматичних реченица и разумевањем граматике у групи испитаника са развојном дисфазом. С друге стране, код деце са типичним језичким развојем статистички значајна повезаност нађена је између броја продукованих реченица и успешности у разумевању налога токен теста, али не и између броја реченица и броја аграматичних реченица.

ДИСКУСИЈА И ЗАКЉУЧАК

Развој граматике почиње продукцијом појединачних речи-исказа као што су: нема, дада, папа и сл. Понекад се чују и дужи искази (нема иде, папа-да). Међутим, ови искази су варљиви; научени су као целе фразе и деца их употребљавају као просте јединице. Стадијум «једне речи» најочљивији је између 12. и 18. месеца. Иако рани искази умногоме функционишу као реченице, већина стручњака сматра да «права» граматика почиње онда када деца повезују две или више речи, што се дешава око 18. месеца живота. Треба имати у виду, међутим, да овај процес не настаје нагло; обично постоји прелазни период повезивања речи, али се та секвенца не изговара као јединствена, ритмичка јединица. Карактеристично је да фразе-реченице од две речи, деца на овом узрасту продукују с великом сигурношћу и са све већом учесталостју.

Око друге године живота код многе деце успоставља се способност продукције реченица од 3-4 речи, које комбинују на различите начине стварајући разноврсне граматичке конструкције. На овом узрасту се јављају изјавне реченице, питања и наредбе. Крајем треће године живота могу се чути реченичке структуре од 4 или 5 елемената, нпр. «Дај ми моју лутку» и сл. Код многе деце се запажа »телеграфска« природа раних реченица. Крајем треће године то обележје се губи, а дечје реченице све више личе на реченице одраслих. У овом периоду долази до значајног напретка у граматичкој, с појавом реченица које имају више од једне клаузе, али се у говору уочавају многе синтаксичке и морфолошке неправилности. Касније долази до усвајања сложенијих граматичких конструкција; око седме године појављују се финији облици веза у реченици, пошто се употребљавају речи типа стварно, мада, ипак. Деца почињу да распознају различита дубинска значења за реченице које имају исти облик. Она учвршћују своју свест о томе како реченице могу имати исто значење, иако изгледају сасвим различито-нпр. однос између активних и пасивних реченица (Девојчица је јурила дечака –Дечак је био јурен од девојчице). Разликовање ових синтаксичких структура

учвршћује се око девете године, а поједини типови синтаксичких конструкција усвајају се у 10. и 11. години живота (Кристал, 1996)

Развој језика код деце са развојном дисфазијом праћен је низом одступања на граматичком плану. Ова деца значајно касније почињу да повезују речи у фразе и реченице. Код продукције дужих реченичких структура долази до изостављања функционалних речи, као што су помоћни глаголи и предлози или флексивни наставци што доводи до телеграфског стила изражавања (приимер 1).

Узорак говора дечака узарста 6 година са дијагнозом развојна дисфазија (Стрип прича):

„Дрво, јабука, кућа. Бата пење. Ноге ту. Пење дрво. Пао доле. Има јабуку.“

Резултати овог истраживања показали су да деца са развојном дисфазијом, у просеку продукују између 3 и 4 реченице, као и деца контролне групе укључене у ово истраживање. Међутим, треба истаћи да су реченичке конструкције код деце са развојном дисфазијом углавном аграматичне, док су деца контролне групе у највећој мери продуковала граматички правилне реченице. Ови подаци показују да се деца са развојном дисфазијом просечног узраста пет година и осам месеци изражавају реченицама, али због граматичког дефицита јавља се телеграфски стил изражавања, што иначе представља један од стадијума у развоју граматике који се губи крајем треће године код деце са типичним језичким развојем.

О тешкоћама у усвајању одређених граматичких маркера, код деце са развојним језичким поремећајем говоре и резултати других истраживања. Неки аутори (Д. Бисхоп, 1997; Леонард, 1998), наводе да касно усвајање граматичких морфема представља карактеристичан симптом развојне дисфазије. Тако на пример, показано је да деца са развојном дисфазијом значајно заостају за својим вршњацима са типичним језичким развојем код употребе морфема за означавање времена (Рице, 2004). Ове разлике су уочљиве на узрасту између пете и осме године живота. Наши емпиријски подаци такође говоре у прилог чињеници да деца са развојном дисфазијом теже усвајају времена; углавном се изражавају у садашњем времену, док теже овладавају маркерима за прошло и будуће време, што се може видети из следећег примера (дете са развојном дисфазијом узраста од 6 година каже »Дека каже дође у нас« уместо »Дека је рекао да ће доћи код нас«).

Наизглед би се могло рећи да је разумевање реченица једноставан процес за који је довољна способност препознавања значења појединачних речи и добро познавање морфолошких особина. Међутим, развој лингвистичке теорије Ноама Чомског указује на сложеност проблема

и даје значајан допринос у разумевању процеса формулисања и разумевања реченица. Основна теза ове теорије је да се у основи говорног исказа разликују површинско-синтаксичка и дубинско-синтаксичка структура језика. Дубинско синтаксичка структура представља спојну карику како у процесу формулисања мисли у говор, тако и у процесу разумевања говорног исказа. Из дубинских структура, применом одређених граматичких правила ствара се реченица коју говорник може да саопшти усменим или писаним путем. С друге стране, разумевање реченица је процес који почиње откривањем спољашњих граматичких структура, преко дубинске структуре до семантичког записа, односно тумачења значења реченице.

Сложености процеса разумевања посебно доприноси вишезначност реченица (Чомски, 1957). Осим елемента вишезначности, процес разумевања реченица отежава и сложеност синтаксичке структуре. Може се рећи да разумевање реченица којима се изражава комуникација догађаја (Човек чита књигу) и које имају апсолутно значење на нивоу денотације тече релативно лако у односу на разумевање сложених логичко-граматичких конструкција којима се изражава комуникација односа (мамина сестра).

Основна средства за изражавање односа међу речима унутар реченице јесу падежни облици, предлози, везници и други граматички маркери у зависности од језика. Због тога адекватно разумевање синтаксичких конструкција захтева способност опажања и анализе граматичких облика, као и стварања схеме односа који је изражен (Вуковић, 1995).

Способност разумевања синтаксичких конструкција у овој студији процењивана је на основу задавања налога из петог дела Токен теста. Налози су формулисани сложеним синтаксичким конструкцијама, које су засићене граматичким маркерима за изражавање односа (на пример: "Стави зелени правоугаоник поред црвеног круга"; "Додирни плави круг црвеним правоугаоником"). Наши резултати показују да деца са развојном дисфазом имају значајне дефиците у разумевању синтаксичких конструкција, слично дефицитима у продукцији реченица. О повезаности граматичких дефицита на плану продукције и разумевања језика говоре и подаци корелационе анализе. Према томе, може се рећи да у процесу дијагностиковања развојне дисфазе треба у обзир узети ниво разумевања синтаксичких конструкција, у циљу обухватнијег логопедског третмана.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bishop, D.V.M. (1997). Uncommon understanding: Developmental and disorders of language comprehension in children. Hove, UK: Psychology Press
2. Chomsky, A. N. (1957). Syntactic structures, The Hague, Mouton.
3. DeRenzi, E. Vignolo, L.A. (1962). The token test: A sensitive test to detect disturbances in aphasics. *Brain*, 85, 665-678.
4. Ивић И. (1987). Човек као animal symbolicum. Нолит, Београд.
5. ИЦД-10 Класификација менталних поремећаја и поремећаја понашања. Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1992
6. Кристал Д. (1996) Кембричка енциклопедија језика, Нолит, Београд
7. Leonarad, L.B. (1998). Children with specific language impairment. Cambridge, MA: MIT Press.
8. Виготски, Л., (1983) Мишљење и говор, Нолит, Београд.
9. Виготски, Л., С. (1963). Леарнинг анд девелопмент, Едуцационал Псυχологз ин Тхе У.С.С.Р., Б. Симон (ед.) Сатнфорд, Цалиф, Станфорд Универисту пресс.
10. Владисављевић С. (1987) Афазије и развојне дисфазије, Научна књига, Београд.
11. Владисављевић С. Поповић М. (1983) Тестови за испитивање говора и језика. Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
12. Вуковић И. (2007). Корелација социјалне зрелости, језичке развијености и моторних способности код деце са развојном дисфазијом. Магистарска теза, Универзитет у Београду, Београд.
13. Вуковић М. (1995). Поремећаји разумевања синтаксичких конструкција код болесника са Брокином афазијом. Дефектолошка теорија и пракса, 1, 35-40.
14. Rice, M.L. Grammatical symptoms of specific language impairment. In Dorothy B. and Laurence, L (Eds.). Speech and language impairments in children: causes, characteristics, intervention and outcomes, Psychology press, Hove and New York. pp. 34.. 17.

ASSESSMENT OF THE PRODUCTION AND COMPREHENSION OF SENTENCES IN CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DYSPHASIA

IRENA VUKOVIĆ, MILE VUKOVIĆ¹

¹Faculty of Special Education and Rehabilitation, Belgrade

SUMMARY

The results of examination of production of the sentences and ability of comprehension of sentences in children with developmental dysphasia are presented in this paper. The Test of strip story and Token test (part V) are used. The results showed significantly more grammatical irregular sentences in children with developmental dysphasia, as well as lower ability in sentence comprehension compared to children with typical language development. Significantly correlation between the number of sentences, grammatical irregular sentences and achievement in comprehension of sentences is noticed in children with developmental dysphasia.

KEY WORDS: developmental dysphasia, production of sentences, comprehension of sentences